

Posudek na rigorózní práci

Posudek oponenta rigorózní práce

„Vybrané charakteristiky osobnosti pachatele vraždy a způsob spáchání trestného činu,“ kterou předkládá

Mgr. Zuzana Fajtlová, Dis.

Autorka vychází ve zpracování své rigorózní práce ze své práce diplomové, kterou úspěšně obhájila na katedře psychologie FF UK v Praze v květnu 2015. Autorka rozšířila původní práci o kapitulu věnovanou motivaci pachatele (zejména závažné násilné trestné činnosti a specificky vraždy) z pohledu kriminalistických typologií. Jde o důležitou součást celého tematického okruhu. Dále konzultovala vybrané kapitoly s lékařem MUDr. Vojáčkem z Oddělení soudního lékařství, Nemocnice Na Bulovce, čímž posílila a zkvalitnila interdisciplinární přesah práce. Rigorózní práce byla také rozšířena o kazuistiky ilustrující vybranou problematiku. Ve své empirické části pak rozšířila původní práci o demografické charakteristiky pachatele a proměnné způsoby spáchání trestného činu, např. dopravu pachatele na místo činu. Rozšíření práce lze považovat za podstatné a přínosné.

Práce má charakter teoreticko-aplikační studie. V první části se autorka zabývá místem činu, vč. specifického jevu, jakým je inscenace. V kratší druhé kapitole dodává vybrané aspekty způsobu spáchání trestného činu vraždy. Jde o informace, které propojují kriminalistiku s psychologií.

V našem prostředí představuje ojedinělý přínos téma analýzy zranění oběti a mechanismu vzniku těchto zranění, zpracované ve třetí kapitole. Autorka vycházela z odborné literatury věnované zejména „wound pattern analysis“, v neposlední řadě však také z konzultací s MUDr. Vojáčkem z Nemocnice Na Bulovce. Lze zmínit ale i její vlastní zdravotnické a psychologické vzdělání, které facilitovalo propojení medicínských a forenzně psychologických poznatků. Pozornost věnovaná zraněním oběti umožňuje lépe porozumět interakci oběti s pachatelem a chování pachatele v průběhu činu. Může být zdrojem informací především pro službu kriminalistického profilování, ale i v rámci dalších typů psychologické podpory trestního řízení a v rámci psychologické soudně-znalecké činnosti.

V rámci čtvrté kapitoly je věnována pozornost pachateli a jeho psychologickým charakteristikám, vč. role psychopatologie v rámci páchaní trestné činnosti.

Zcela nově je začleněna pátá kapitola pojednávající o motivaci pachatele, se specifickým zaměřením na motivaci vraždy, obsahující zajímavou ilustraci motivačního přeskoku.

Teoretická část končí na stránce 78. Přibližuje zvolenou problematiku komplexně, fundovaně a zároveň přehledně, čtivě a sevřeně. Pohybuje se po linii kriminalisticko-kriminologické s jednoznačným východiskem psychologickým a začleněním poznatků medicínských. Tuto interdisciplinaritu lze jednoznačně ocenit, domnívám se, že skloubení těchto pohledů je jedinečné a i z hlediska aplikace velmi přínosné.

Samotný výzkum vychází z teoretických východisek a směřuje na obecné rovině svého cíle k hledání souvislostí mezi způsobem spáchání trestného činu vraždy a osobnostními charakteristikami pachatele. Výzkumné otázky jsou rozděleny do několika hlavních okruhů, které tematicky vycházejí z okruhů a kriminalistických typologií uvedených v teoretické části práce, především z typologie organizovaného a dezorganizovaného pachatele / místa činu. Adekvátně je uvedena operacionalizace proměnných, charakteristiky vzorku. Přehledně jsou prezentována zjištění k jednotlivým otázkám.

Mezi zajímavá zjištění lze řadit např. spojení impulzivních charakteristik pachatele a rizikového místa činu. Zajímavé jsou i charakteristiky pachatelů, uvedené v závěrečném souhrnu. Výsledky jsou diskutovány v rámci kvalitně strukturované diskuse v porovnání se zahraničními zjištěními.

Lze zdůraznit, že autorka samostatně pracovala s výzkumnými materiály – soudně znaleckými posudky obsahujícími výpis ze spisu. Případy pečlivě prostudovala, zorientovala se v soudně znaleckých posudcích, informace pak dále kódovala, s využitím praxe z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci a dále s nimi pracovala.

Výsledky jen naznačují možné souvislosti, autorka sama plánuje jejich prověření na větším výzkumném vzorku a reflektuje omezení, které představoval početně limitovaný vzorek. Získání vzorku kvalitních soudně-znaleckých posudků představuje pro studenta magisterského studia komplikovaný úkol samo o sobě a v daném případě lze tedy vzorek 40 pachatelů vnímat spíše jako nadstandardní.

Práce vychází z množství kvalitní tuzemské i zahraniční literatury.

Zuzana Fajtlová předložila práci, která splňuje požadavky kladené na rigorózní práci. Doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby na katedře psychologie UK FF v Praze a navrhuji hodnocení: prospěla.

Praha 21. 3. 2016

PhDr. Hedvika Boukalová, Ph.D.